

« فصلنامه علوم تربیتی »

سال چهارم - شماره ۱۴ - تابستان ۱۳۹۰

ص. ص. ۱۶۴ - ۱۵۱

بررسی رابطه بین اهمال کاری و عزت نفس با انگیزش پیشرفت دانش‌آموزان دختر مقطع متوسطه شهرستان کاشان

فاطمه عوضیان^۱

دکتر رحیم بدری^۲

دکتر پرویز سرنندی^۳

زهرة قاسمی

چکیده

پژوهش حاضر با هدف تعیین رابطه بین اهمال کاری و عزت نفس با انگیزش پیشرفت دانش‌آموزان دختر در سال ۱۳۹۰ انجام گرفت. روش پژوهش از نوع توصیفی-همبستگی بود. به این منظور ۲۵۵ نفر دانش‌آموز دختر، به روش نمونه‌گیری تصادفی چند مرحله‌ای از بین دانش‌آموزان دبیرستان‌های دخترانه شهرستان کاشان (به تعداد ۶۰۰۰ نفر) انتخاب و پرسشنامه‌های اهمال کاری تاکنم، عزت نفس کوپر اسمیت و مقیاس انگیزش پیشرفت هرمنس در اختیار دانش‌آموزان قرار گرفت. پس از جمع‌آوری اطلاعات، داده‌ها با روش‌های آمار توصیفی، ضریب همبستگی پیرسون و تحلیل رگرسیون چندگانه و با بهره‌گیری از نرم افزار SPSS تحلیل گردید. نتایجی که بدست آمد به شرح زیر می‌باشد: یافته‌های پژوهش وجود ارتباط منفی بین هر دو متغیر عزت نفس و انگیزش پیشرفت با اهمال کاری را نشان دادند. از طرفی بین عزت نفس و انگیزش پیشرفت رابطه مثبت و معنی‌داری یافت شد. با توجه به تحلیل رگرسیون عزت نفس، قدرت پیش‌بینی‌کنندگی بیشتری برای انگیزش پیشرفت دارد.

واژگان کلیدی: اهمال کاری، عزت نفس، انگیزش پیشرفت، دانش‌آموزان، مقطع متوسطه

۱- کارشناس ارشد روانشناسی عمومی

۲- استادیار دانشگاه تبریز

۳- دانشیار دانشگاه آزاد اسلامی واحد تبریز، تبریز، ایران.

مقدمه

انگیزش به حالت‌های درونی ارگانیزم که موجب هدایت رفتار او به سوی نوعی هدف می‌شود اشاره می‌کند انگیزش را به موتور و فرمان اتومبیل تشبیه کرده‌اند و در این مقایسه، نیرو جهت مفاهیم عمده انگیزش هستند (سیف، ۱۳۷۶).

بارها دیده شده دانش آموزانی که از لحاظ توانایی و استعداد یادگیری بسیار شبیه به هم هستند ولی در پیشرفت تحصیلی تفاوت‌های زیادی با یکدیگر دارند. این تفاوت‌ها نه تنها در یادگیری درس‌های آموزشگاهی بلکه در سایر فعالیت‌های غیرتحصیلی نیز به چشم می‌خورد. این جنبه از رفتار آدمی به حوزه انگیزش مربوط می‌شود. شناسایی مفهوم انگیزش و آگاهی انگیزه‌های مختلف و تاثیر آنها بر فرایند یادگیری دانش‌آموزان به معلم کمک می‌کند تا در طرح و اجرای برنامه‌های آموزشی خود روش‌های بهتری را به کار بندد (سیف، ۱۳۸۲). اتکینسون رفتار به سوی پیشرفت یا انگیزش پیشرفت^۱ را نتیجه تعارض هیجانی امید به موفقیت و ترس از شکست تلقی می‌کند. دو عامل امید به موفقیت و ترس از شکست و ترکیب این دو و برآیند آنها عوامل قابل بحث و بررسی در نظریه انگیزش پیشرفت اتکینسون می‌باشد که روابط بین مولفه‌ها را بیان می‌کند: الف) امید به موفقیت، ب) ترس از شکست، ج) برآیند گرایش‌ها، د) ترکیب انگیزه‌ها (ریو، ۱۳۸۷). در روند معطوف به موفقیت و پیشرفت، هایدلر عوامل چهارگانه توانایی^۲، کوشش^۳، شانس^۴ و دشواری تکلیف^۵ را مؤثر می‌داند. توانایی: توانایی فرد را می‌توان از درصد موفقیت‌ها و فعالیت‌های قبلی وی استنباط کرد. کوشش: افراد می‌دانند که در رویارویی با مسائل با چه شدتی کوشش کنند. شانس: اسناد به شانس منوط به ساخت تکلیف است. در جریان موفقیت یا شکست در بعضی موارد نقش شانس به خوبی مشهود است. دشواری تکلیف: دشواری تکلیف به این امر بستگی دارد که در یک جامعه مورد آزمایش، عده زیادی از عهده آن تکلیف برنیايند (خداپناهی، ۱۳۸۳). یکی از عواملی که با انگیزش پیشرفت ارتباط دارد اهمال کاری است دانش‌آموزانی که اهمال کاری بالایی دارند دارای انگیزش پیشرفت پایین‌تری هستند. اهمال کاری به عنوان تمایل غیرمنطقی نسبت به تأخیر انداختن کارهایی بیان شده تعریف شده است (جکسون، ۲۰۰۵). لی (۱۹۸۶) مشاهده کرد اهمال کاری^۶ یک درماندگی در انجام آنچه را که بایستی برای رسیدن به هدف انجام شود، می‌باشد. بنابراین مبحث اهمال کاری در روان‌شناسی کشور ایران موضوعی نسبتاً جدید است و بسیاری از اصطلاحات آن در زبان فارسی معادل، برابر ندارد. حدود ۹۵ درصد از افراد جامعه گاه‌گاهی در کارهایشان اهمال می‌ورزند اما

- 1- Achievement motivation
- 2- Ability
- 3- Effort
- 4- luck
- 5- Task difficulty
- 6- Procrastination

برای ۱۵ تا ۲۰ درصد افراد اهمال کاری همیشه و به صورت یک مسأله جلوه می‌کند (استیل، ۲۰۰۲). اهمال کاری مجموعه وسیعی از عناوین و اولویت‌های تحقیقاتی را به خود اختصاص داده، رابطه آن با انواع اختلالات شخصیتی به تایید رسیده است به طوری که پیشرفت تعلل در کارها در درجات بالا جنبه مرضی و بیمارگونه به خود گرفته است که نه تنها سلامت جسم و روان فرد را تهدید می‌کند بلکه صدمات جبران ناپذیر اقتصادی و اجتماعی را ایجاد می‌نماید (آقا تهرانی، ۱۳۸۵). کوهل (به نقل از محمد زاده قاسمی، ۱۳۸۸)، این اصل را مبنا قرار می‌دهد که درست کار نکردن برخی از سیستم‌های ذهنی اصلی، حالات کنترل و استراتژی‌ها و یا استفاده از استراتژی‌های نادرست باعث نقص و ناکارایی در انتخاب آغاز و حفظ رفتارهای ارادی می‌شود که شامل انواع مختلف اهمال کاری می‌شود. بنابراین افزایش اهمال کاری باعث مشکلاتی در جامعه و صدمات جبران ناپذیر اقتصادی و اجتماعی را ایجاد می‌نماید.

اولین قدم برای کاهش اهمال کاری شناخت عوامل بوجود آورنده آن می‌باشد که یکی از آنها مسأله عزت نفس می‌باشد. عزت نفس^۱ به معنای برداشت شخص درباره ارزش و اهمیت خویش است. ارزشی که کودک درباره خود قائل است عموماً نشأت گرفته از اهمیتی است که والدین به او می‌دهند (لطف آبادی، ۱۳۸۰). مسأله عزت نفس و خود ارزشمندی از اساسی‌ترین عوامل در رشد مطلوب شخصیت کودکان و نوجوانان می‌باشد توجه به عزت نفس به دو دلیل باید در برنامه آموزشی لحاظ شود یکی به این دلیل که به دانش‌آموزان در درس خواندن، فاصله گرفتن از مواد مخدر و اعمال ناروای دیگر کمک می‌کند و دیگر آنکه آنها را به لحاظ روانی کمک می‌کند تا برای زندگی در دنیایی که در آن ذهن مهم‌ترین سرمایه هر کس محسوب می‌شود یاری برساند (براندن، ۱۳۸۴). در بررسی عزت نفس، اولین گام توسط ویلیام جیمز انجام شده است. او معتقد بود که تصور فرد از خود در حین تعاملات اجتماعی، یعنی از زمانیکه متولد شده و مورد شناسایی دیگران قرار می‌گیرد شکل می‌گیرد (بیابانگرد، ۱۳۸۰). مازلو در سلسله مراتب نیازها و در سطح سوم، احترام به خود یا عزت نفس را قرار می‌دهد که مشتمل بر تمایل شایستگی، چیرگی، پیشرفت، توانمندی، کفایت، اطمینان، استقلال و آزادی است زمانی که این نیازها ارضاء شود فرد احساس ارزشمندی، توانایی، قابلیت مثر مثر بودن و اطمینان می‌کند و چنانچه این نیازها برآورده نشود فرد احساس حقارت، درماندگی، ضعف، دلسردی و ناامیدی می‌کند (مفتاح، ۱۳۸۱). تحقیقات انجام شده در این زمینه، مسگران (۱۳۷۸) در پژوهشی به بررسی رابطه بین انگیزش پیشرفت و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان سال سوم مقطع متوسطه شهرستان کرج پرداخت نتایج نشان می‌دهد بین انگیزش پیشرفت و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان رابطه معنادار وجود دارد. در بررسی تحقیقاتی درباره پیشرفت و ارتباط آن با آموزش و تعلیم و تربیت، اتکینسون (به نقل از مایر، ۱۳۷۶)، مدارکی یافت که نشان می‌داد که دانش‌آموزان با نیاز بالا به پیشرفت تمایل به داشتن نمره‌های بالا دارند. بعلاوه نیاز بالا

به پیشرفت در رابطه با پاسخ شکست از ترس زیاد از شکست (به طور نمونه دانش‌آموزان خیلی مضطرب) متفاوت

می‌شود. گرینس (به نقل از یوسفی، ۱۳۷۴)، در پژوهش خود دریافت دانشجویانی که عزت نفس پایینی داشتند در مقایسه با دانشجویانی که عزت نفس بالاتری داشتند در برابر عملکرد ضعیف خود در امتحان اثرات منفی تری را تجربه کرده‌اند به طوری که عملکرد ضعیف آنها در آنان منجر به فقدان انگیزه نسبت به این درس گردید و آنها فقدان انگیزه را به امتحانات بعدی تعمیم دادند. بیابانگرد (۱۳۷۱) به بررسی رابطه بین مفاهیم منبع کنترل، عزت نفس و پیشرفت تحصیلی پسران سال سوم دبیرستان‌های شهر تهران پرداخت. نتایج بدست آمده نشان می‌دهد که: ۱- بین منبع کنترل، عزت نفس و پیشرفت تحصیلی در دانش‌آموزان رابطه مثبت وجود دارد. ۲- بین عزت نفس و منبع کنترل در دانش‌آموزان رابطه مثبت وجود دارد.

سبویک، روتلوم و مان (به نقل از وافی، ۱۳۸۴)، اهمال کاری دانشگاهی را یک عامل ناتوان کننده که ارتباط زیادی با دستاوردهای اندک دانشگاهی، اضطراب و عزت نفس اندک دارد دانسته‌اند. ایفرت و فراری (۱۹۸۹) نشان دادند که اهمال کاران فقدان خود تأثیری، عزت نفس، خودآگاهی و به طور بالایی انتقاد کننده از خود دارند. پژوهشگران افزودند که اهمال کاران اغلب پیش‌بینی‌های درست دارند و دارای هوشیاری بیش از حد هستند. آنها ترس نامعقول از موفقیت یا درماندگی که ممکن است به اختلال عصبی اجتنابی منجر شود نشان می‌دهند. همچنین ممکن است احساساتی، دست پاچه و مضطرب باشند (سولومون و رتبلوم، ۱۹۸۴). کلیبرت به نقل از خجسته (۱۳۸۹) در پژوهشی ارتباط معناداری بین انگیزه پیشرفت و اهمال کاری را بدست آوردند.

هدف کلی این پژوهش به قرار زیر است: تعیین رابطه اهمال کاری و عزت نفس با انگیزش پیشرفت دانش‌آموزان دختر.

سؤال پژوهشی و فرضیه‌هایی که در این تحقیق مورد بررسی و آزمون قرار گرفته‌اند به شرح ذیل می‌باشد:

- ۱- سهم هر یک از عوامل اهمال کاری و عزت نفس در پیش‌بینی انگیزش پیشرفت چقدر است؟
- ۲- بین اهمال کاری و عزت نفس رابطه وجود دارد.
- ۳- بین اهمال کاری و انگیزش پیشرفت رابطه وجود دارد.
- ۴- بین عزت نفس و انگیزش پیشرفت رابطه وجود دارد.

طرح پژوهش

از آنجا که می‌توان از نتایج تحقیق حاضر در جهت شناخت بهتر روابط بین متغیرهای اهمال کاری، عزت نفس و انگیزش پیشرفت و هدایت برنامه‌های فرهنگی و آموزشی استفاده کرد، می‌توان آن را از نظر هدف و ماهیت تحقیق، در رده تحقیقات کاربردی به حساب آورد (سرمد و همکاران، ۱۳۸۷). از نظر نحوه گردآوری داده‌ها، تحقیق حاضر جزو تحقیقات توصیفی از نوع همبستگی بوده است زیرا که به دنبال شناسایی همبستگی بین اهمال کاری، عزت نفس و انگیزش پیشرفت دانش‌آموزان است.

جامعه، نمونه و روش نمونه‌گیری

جامعه آماری در این تحقیق عبارت است از کلیه دانش‌آموزان دختر مقطع متوسطه که در سال تحصیلی ۹۰-۸۹ در شهرستان کاشان مشغول به تحصیل بودند و حجم جامعه مورد نظر ۶۰۰۰ نفر بوده است. روش نمونه‌گیری در این پژوهش از طریق نمونه‌گیری تصادفی چند مرحله‌ای بوده است به این صورت که ابتدا از بین دبیرستان‌های دخترانه‌ی موجود در شمال، جنوب، شرق، غرب و مرکز شهرستان کاشان از هر کدام یک دبیرستان به صورت تصادفی انتخاب شد و سپس در مرحله بعد با مراجعه به دبیرستان‌های منتخب از بین کلاس‌های موجود در هر پایه یک کلاس انتخاب شد سپس از هر کلاس از بین دانش‌آموزان به طور تصادفی با توجه به حجم نمونه تعداد مورد نیاز انتخاب شدند. برای تعیین نمونه مورد نظر از فرمول کوکران استفاده شد که نمونه مناسب برای جامعه آماری ($N = 6000$) با هدف تعمیم ۲۵۵ نفر است.

ابزار پژوهش

پرسشنامه اهمال کاری

پرسشنامه اهمال کاری تاکمن که توسط باغدادساریانس و همکاران (۱۳۸۲) بر روی دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران هنجاریابی شده است (باغدادساریانس به نقل از محمدزاده قاسمی، ۱۳۸۸). این پرسشنامه شامل ۲۶ سؤال با ضریب اعتبار ۰/۸۷ بوده است. در این تحقیق پایایی مقیاس اهمال کاری بر اساس آلفای کرونباخ ۰/۸۰ بدست آمد که رضایت بخش است. محمدزاده قاسمی پایایی مقیاس اهمال کاری را از طریق ضریب آلفای کرونباخ برای کل سؤالات برابر ۰/۸۶ بدست آورد که نشانگر همگونی درونی بسیار خوب سؤالات پرسشنامه اهمال کاری است.

پرسشنامه عزت نفس

کوپراسمیت پرسشنامه عزت نفس خود را بر اساس تجدید نظری که بر روی مقیاس ریموند انجام داد تهیه نمود. این پرسشنامه دارای ۵۸ ماده است که ۸ ماده آن خنثی و دروغ‌سنج می‌باشد. رابتیل (۱۹۷۷) در تحقیق خود روایی پرسشنامه را محاسبه نمود و مقدار آن را ۰/۸۲ اعلام نمود (رابتیل به نقل از شعبانی، ۱۳۸۴). ابراهیمی (۱۳۸۶) با استفاده از روش همبستگی این آزمون با آزمون پوپ‌روایی این آزمون را ۰/۶۵ اعلام کرد (ابراهیمی به نقل از دهقان، ۱۳۸۷). همچنین نیسی (۱۳۶۳) روایی این آزمون را برای پسران ۰/۶۹ و برای دختران ۰/۷۱ بدست آورد. پایایی این آزمون در خارج از کشور توسط محققان متعددی محاسبه شد و تایید گردیده است که از جمله آنان فورست (۱۹۹۰) می‌باشد که در یک پژوهش با استفاده از روش آلفای کرونباخ میزان پایایی پرسشنامه کوپر اسمیت را برابر ۰/۸۵ اعلام نمود (فورست به نقل از مهدی پور، ۱۳۸۵). عرفانی (۱۳۷۴) از طریق آزمون- آزمون مجدد ضریب پایایی این آزمون را معادل ۰/۸۰ اعلام نمود. (عرفانی به نقل از شعبانی، ۱۳۸۴).

پرسشنامه انگیزش پیشرفت

پرسشنامه هرمنس که دربرگیرنده ۲۹ سؤال ۴ گزینه ای به منظور اندازه‌گیری انگیزش پیشرفت آزمودنی‌ها می‌باشد استفاده شده است. در این پژوهش پایایی انگیزش پیشرفت از طریق آزمون آلفای کرونباخ بدست آمد که ضریب آلفا ۰/۷۱ بوده است که رضایت بخش و مطلوب است. برای محاسبه پایایی پرسشنامه انگیزش پیشرفت هرمنس از دو روش محاسبه آزمون کرونباخ و آزمون- آزمون مجدد استفاده شده است به این صورت که در مطالعات مقدماتی برای بررسی ضریب همسانی درونی سؤالات پرسشنامه ضریب آلفای کرونباخ محاسبه شده که ضریب پایایی ۰/۸۴ بدست آمد و با استفاده از روش آزمون- آزمون مجدد، در مطالعه اصلی پرسشنامه بعد از گذشت سه هفته مجدداً به دانش‌آموزان داده شد که ضریب پایایی بدست آمده با این روش نیز در حدود ۰/۸۲ بدست آمد (هرمنس، ۱۹۷۰). هرمنس (۱۹۷۰) برای محاسبه روایی از روایی محتوا که اساس آن را پژوهش‌های قبلی درباره انگیزش پیشرفت تشکیل می‌داد استفاده کرد. او همچنین ضریب همبستگی هر سؤال را با رفتارهای پیشرفت‌گرا محاسبه کرده است. ضرایب به ترتیب سؤالات پرسشنامه، از دامنه ۰/۵۷ تا ۰/۳۱ می‌باشند.

نتایج

جدول (۱): میانگین و انحراف معیار متغیرهای مورد بررسی در پژوهش ($n=255$)

متغیرها	حداقل	حداکثر	میانگین	انحراف معیار
انگیزش پیشرفت	۴۰	۱۰۲	۸۵/۱۲	۸/۲۷
اهمال کاری	۳۶	۸۶	۵۶/۳۲	۹/۴۷
عزت نفس	۲۰	۵۰	۳۷/۴۳	۶/۲۲

همان طور که در جدول فوق ملاحظه می‌گردد حداقل نمره کسب شده از متغیر انگیزش پیشرفت در بین دانش‌آموزان ۴۰ و حداکثر ۱۰۲، حداقل نمره اهمال کاری ۳۶ و حداکثر ۸۶، حداقل نمره عزت نفس ۲۰ و حداکثر ۵۰ است. میانگین نمره انگیزش پیشرفت ۸۵/۱۲ با انحراف معیار ۸/۲۷، میانگین نمره اهمال کاری ۵۶/۳۲ با انحراف معیار ۹/۴۷، میانگین نمره عزت نفس دانش‌آموزان مورد بررسی ۳۷/۴۳ با انحراف معیار ۶/۲۲ است.

جدول (۲): ضریب همبستگی بین اهمال کاری و عزت نفس

متغیرها	تعداد	مقدار r	سطح معناداری
اهمال کاری و عزت نفس	۲۵۵	-۰/۴۶۹	۰/۰۰۰

جدول فوق نشان می‌دهد بین اهمال کاری و عزت نفس رابطه منفی و معناداری وجود دارد. ($P < 0.01$) بدین ترتیب هر چه قدر اهمال کاری در فرد بیشتر باشد عزت نفس وی کمتر خواهد بود و بالعکس.

جدول (۳): ضریب همبستگی بین اهمال کاری و انگیزش پیشرفت

متغیرها	تعداد	مقدار r	سطح معناداری
اهمال کاری و عزت نفس	۲۵۵	-۰/۴۶۹	۰/۰۰۰

جدول فوق نشان می‌دهد بین اهمال کاری و انگیزش پیشرفت رابطه منفی و معناداری در سطح ($P < 0.01$) وجود دارد. بدین صورت هر چه قدر اهمال کاری در فرد بیشتر باشد انگیزش پیشرفت وی نیز کمتر خواهد بود و بالعکس.

جدول (۴): ضرایب همبستگی عزت نفس و انگیزش پیشرفت

متغیرها	مقدار r	سطح معناداری
انگیزش پیشرفت و عزت نفس	۰/۴۹	۰/۰۰۰

جدول ۴، نشان می‌دهد بین عزت نفس و انگیزش پیشرفت رابطه مثبت و معناداری در سطح $(P < 0.01)$ وجود دارد بدین ترتیب هر چه قدر فرد از عزت نفس بالایی برخوردار باشد انگیزش پیشرفت نیز در وی قوی‌تر خواهد بود و بالعکس.

برای تعیین سهم نسبی هر یک از متغیرهای پیش بین اهمال کاری و عزت نفس در پیش‌بینی انگیزش پیشرفت از رگرسیون چندگانه به روش گام به گام استفاده شد. نتایج مذکور در جدول ۵، آمده است.

جدول (۵): نتایج ضریب رگرسیون چندگانه اهمال کاری و عزت نفس بر انگیزش پیشرفت

مدل	متغیر	R	R ²	F	سطح معناداری
مرحله ۱	عزت نفس	۰/۴۹	۰/۲۴	۸۲/۰۷	۰/۰۰۰
مرحله ۲	اهمال کاری	۰/۵۳	۰/۲۸	۴۹/۷۴	۰/۰۰۰

جدول فوق نشان می‌دهد در بررسی تاثیر متغیرهای اهمال کاری و عزت نفس در مرحله نخست عزت نفس در مدل قرار می‌گیرد و ۲۴ درصد از واریانس انگیزش پیشرفت را تبیین می‌کند. در مرحله دوم عزت نفس و اهمال کاری روی هم رفته ۲۸ درصد از واریانس انگیزش پیشرفت را تبیین می‌نمایند. بنابراین بین اهمال کاری با عزت نفس و انگیزش پیشرفت در سطح $(P < 0.01)$ رابطه وجود دارد.

جدول (۶): نتایج ضرایب بتا انگیزش پیشرفت بر حسب اهمال کاری و عزت نفس

مدل	ضریب B	خطای استاندارد	ضریب بتا استاندارد	t	سطح معناداری
۱	ضریب ثبات	۶۵/۰۳	۲/۲۶	۲۸/۷۴	۰/۰۰۰
	عزت نفس	۰/۶۰	۰/۰۶	۹/۰۶	۰/۰۰۰
۲	ضریب ثبات	۸۴/۳۶	۵/۷۲	۱۴/۷۳	۰/۰۰۰
	عزت نفس	۰/۴۰	۰/۰۸	۴/۷۰	۰/۰۰۰
	اهمال کاری	-۰/۲۲	۰/۰۶	-۳/۶۵	۰/۰۰۰

نتایج جدول ۶، نشان می‌دهد ضریب بتا استاندارد عزت نفس برای متغیر انگیزش پیشرفت (۰/۴۹) و ضریب بتا استاندارد اهمال کاری برای انگیزش پیشرفت (۰/۲۵-) می‌باشد.

بحث و نتیجه‌گیری

یکی از نتایج پژوهش حاضر این است که بین اهمال کاری و عزت نفس رابطه منفی و معناداری وجود دارد. به این معنا که هر چه فرد از عزت نفس بالاتری برخوردار باشد اهمال کاری وی کمتر است و بالعکس. این نتیجه با یافته‌های پژوهشی ایفرت و فراری (۱۹۸۹)، سبویک، رتلوم و مان (به نقل از وافر، ۱۳۸۴) و تاکمن (۱۹۹۸) مطابق است. ایفرت و فراری (۱۹۸۹) نشان دادند که اهمال‌کاران فقدان عزت نفس، خودتاثیری و خودآگاهی دارند. تاکمن (۱۹۹۸) معتقد است که اهمال کاری با سطح بالایی از استرس، عزت نفس پایین، سطح بالایی از خودپسندی و افسردگی همراه است. اهمال کاری یک عامل ناتوان کننده است که به نظر می‌رسد ارتباط زیادی با اضطراب و عزت نفس اندک داشته باشد. هر چه بیشتر دانش‌آموزان اهمال کاری می‌کنند با اضطراب بیشتری روبرو می‌شوند و کمتر به سازگاری با کار و فعالیت عمومی خود می‌پردازند و به انکار و غیرفعال بودن روی می‌آورند.

یکی دیگر از یافته‌های پژوهش حاضر این است که بین اهمال کاری و انگیزش پیشرفت رابطه منفی و معناداری وجود دارد. بدین معنا که هرچه فرد از انگیزش پیشرفت بیشتری برخوردار باشد اهمال کاری وی کمتر است و بالعکس. این نتایج با تحقیقات کلیبرت، براون لو و ریزینگر، حوشوا و داگلاس (به نقل از خجسته، ۱۳۸۹)، مطابقت دارد. دیوید مک کلند (به نقل از ریو، ۱۳۸۷)، دریافته است که افراد دارای نیاز زیاد پیشرفت، معمولاً الگوی زیاد کار فرمایی دارند او نیاز زیاد پیشرفت را در یک گروه از دانشجویان ارزیابی کرد و ۱۴ سال منتظر ماند تا انتخاب‌های شغلی آنها را بررسی کند. هر شغلی تحت عنوان کار فرمایی طبقه بندی شدند. نتایج تایید کردند که اغلب کار فرمایان افرادی بودند که زمان دانشجویی نیاز زیاد به پیشرفت داشتند، درحالی‌که اغلب افراد دارای نیاز کم به پیشرفت، کارفرما نبودند. کار فرمایی به این علت برای افراد دارای نیاز زیاد به پیشرفت جالب است که ریسک کردن و پذیرش مسئولیت را ایجاد می‌کند. اهمال کاری در انجام وظایف تحصیلی بر یادگیری و موفقیت و انگیزش پیشرفت تاثیر منفی می‌گذارد. تأخیر در شروع یادگیری و انجام دادن تکالیف باعث خواهد شد که فرصت‌های مناسب یادگیری از دست رفته و مجبور شویم که تکالیف را در زمانی نامناسب و حتی محدود انجام دهیم و در روند فرآیند یادگیری خلل زیادی ایجاد شود و تکالیف به درستی و با دقت انجام نگیرد. بنابراین باعث می‌شود که کارهایمان را همراه با ارتکاب اشتباه فراوان انجام داده و این اشتباهات شانس موفقیت ما را کاهش می‌دهند.

یافته دیگر این پژوهش حاکی از آن است که بین عزت نفس و انگیزش پیشرفت رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. هر چه فرد از عزت نفس بالاتری برخوردار باشد انگیزش پیشرفت وی نیز بیشتر است. این نتایج با تحقیقات اسکات به نقل از دهقان (۱۳۸۷)، آبینکی فرد (۱۳۸۲)، گرینس (۱۹۸۹)، زارع (۱۳۷۳)، گشتاسبی (۱۳۷۵)، مطابقت دارد. اسکات به نقل از دهقان (۱۳۸۷)، در سال (۲۰۰۵) در یک تحقیق اعلام نمود که انگیزه پیشرفت دارای تاثیر معنی داری بر رروی عزت نفس است، که در هر دو جنس مونث و مذکر وجود دارد. او تحقیق خود را بر روی ۴۵۳ دانش آموز سال سوم دبیرستان در کارولینای شمالی انجام داده بود.

مکلند نظریه‌ی انگیزش پیشرفت را در روانشناسی ادامه داد و تاکنون پژوهشگران مختلف سعی کرده‌اند نه تنها کیفیت و کمیت این انگیزه را بشناسند بلکه کوشیده‌اند رابطه این انگیزه را با سایر خصوصیات فرد مانند عزت نفس، هوش، منبع کنترل و متغیرهای دیگر مورد بررسی قرار دهند. در نظریه اسناد هایدلر در روند معطوف به موفقیت و پیشرفت عوامل چهارگانه توانایی، کوشش، شانس و دشواری تکلیف را مؤثر می‌داند. خود انگاره تحصیلی و انگیزش پیشرفت در دانش آموزان با نوع اسنادهایی که به موفقیت‌های خود می‌دهند همبستگی دارد. دانش آموزانی که موفقیت‌های خویش را به کوشش‌های خود و شکست‌هایشان را به کم‌کاری خویش و ضعف‌های درونی زودگذر نسبت می‌دهند روی هم رفته موفقیت بیشتری دارند و بهتر می‌توانند بر ضعف‌ها و کم‌کاری‌های خود غلبه کنند (لطف آبادی، ۱۳۸۳). بنابراین می‌توان استنباط کرد دانش آموزانی که عزت نفس بالایی دارند دارای انگیزش پیشرفت بالاتری هستند به عبارت دیگر، برای اینکه عزت نفس را در دانش آموزان بالا ببرند باید محیط‌های (آموزشی، اجتماعی و فرهنگی) و عوامل انگیزشی (درونی و بیرونی) را برای دانش آموزان فراهم نمایند.

۱- بالأخره این پژوهش نشان داد از بین متغیرهای مختلف، عزت نفس توانایی بیشتری برای پیش بینی متغیر انگیزش پیشرفت دارد. در پژوهش اتکینسون و رایبر (مک کلند به نقل از بهاروند، ۱۳۸۵)، دریافتند که یادگیرندگان برخوردار از انگیزش پیشرفت بالا در مقایسه با یادگیرندگان برخوردار از انگیزش پیشرفت پایین از عزت نفس بالاتر و از خود پشتمند و جدیت بیشتری در انجام تکالیف بروز می‌دهند و در آزمون و امتحانات عملکرد بهتری دارند بویژه هنگامی که فردی که مظهر قدرت است به نیاز به تعادل و برتری جویی تکیه ورزد. طبق نظر بندورا بسیاری از یادگیری‌ها از طریق سرمشق‌گیری است تمامی ملاک‌هایی که برای ارزیابی خودمان به کار می‌بریم، بسیاری از مهارت‌های ما، عادت پاداش دهی به خویش و نیز تاکید بر موفقیت یا شکست، همه و همه از دیگران بویژه والدینمان یاد گرفته شده‌اند. والدین کودکان برخوردار از عزت نفس بالا خودشان نیز عزت نفس بالایی دارند. آنها در حکم سرمشق‌هایی برای چگونه دوست داشتن خویش عمل می‌کنند. محدودیت‌های این پژوهش شامل موارد زیر بود: (۱) چون

این پژوهش درباره دانش‌آموزان مقطع متوسطه صورت گرفته به مقایسه دیگر قابل تعمیم نیست. (۲) به دلیل اینکه این پژوهش درباره دانش‌آموزان دختر صورت گرفته قابل تعمیم به دانش‌آموزان پسر نیست. (۳) محدود بودن دامنه تحقیق به شهر کاشان و احتیاط در تعمیم نتایج با سایر شهرها. و پیشنهادهایی که در این پژوهش داده شد شامل موارد زیر است: ۱- با توجه به نتایج پژوهش حاضر مبنی بر وجود رابطه بین اهمال کاری و عزت نفس و اینکه اهمال کاری یکی از مهم‌ترین موانع پیشرفت تحصیلی دانشجویان و دانش‌آموزان است و باعث صرف وقت و هزینه اضافی در امور گوناگون می‌شود پیشنهاد می‌شود، با برگزاری کلاس‌های آموزشی مهارت‌های مقابله با اهمال کاری را به فراگیران آموزش دهند و عزت نفس آنها را افزایش داد. ۲- بر اساس یافته‌های این پژوهش مبنی بر رابطه بین عزت نفس و انگیزش پیشرفت پیشنهاد می‌شود، با برگزاری کلاس‌های آموزشی آگاهی‌های مسئولین مدارس و والدین را افزایش داد تا از دادن امتیازات و توجهات غیرمتناسب با توانایی و تلاش دانش‌آموزان خوداری کنند و از این طریق انگیزش پیشرفت و عزت نفس دانش‌آموزان را افزایش داد. ۳- با توجه به یافته‌های این پژوهش مبنی بر رابطه بین عزت نفس و انگیزش پیشرفت به والدین توصیه می‌شود از شیوه‌های تربیتی مناسب استفاده کنند، به فرزندانشان اجازه دهند در تصمیم‌گیری‌ها شرکت کنند، با توجه به توانایی‌هایشان به آنها مسئولیت دهند و با تشویق به موقع خود عزت نفس را در فرزندانشان افزایش دهند.

مآخذ

- آیینکی فرد، زهرا (۱۳۸۲). رابطه بین عزت نفس، انگیزش پیشرفت و پیشرفت تحصیلی در دانش‌آموزان سال سوم دبیرستان شاهد تهران. **پایان نامه کارشناسی ارشد دانشگاه علامه طباطبایی.**
- آقاتهرانی، مرتضی (۱۳۸۵). **اهمال کاری (بررسی علل و راهکارهای درمان).** قم: مرکز انتشارات موسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی.
- براندن، ناتانیل (۱۳۸۴). **روانشناسی عزت نفس.** ترجمه مهدی قراچه داغی. [چاپ چهارم]، تهران: نشر نخستین.
- بهاروند ایران‌نیا، زینب (۱۳۸۵). بررسی رابطه پیشرفت تحصیلی با انگیزش پیشرفت و منبع کنترل در دانش‌آموزان دختر شهرستان خرم‌آباد. **پایان نامه کارشناسی ارشد واحد علوم و تحقیقات.**
- بیابانگرد، اسماعیل (۱۳۷۱). بررسی رابطه بین مفاهیم منبع کنترل، عزت نفس و پیشرفت تحصیلی پسران سال سوم دبیرستان‌های شهر تهران. **پایان نامه کارشناسی ارشد دانشگاه علامه طباطبایی.**

- بیابانگرد، اسماعیل (۱۳۸۰). **روش‌های افزایش عزت نفس در کودکان و نوجوانان**. تهران: انجمن اولیا و مربیان. [چاپ ششم].
- خجسته جلال، پریسا (۱۳۸۹). بررسی رابطه بین انگیزش پیشرفت و خود کارآمدی با اهمال کاری دانشجویان. **پایان نامه کارشناسی ارشد واحد تهران مرکز**.
- خداپناهی، کریم (۱۳۸۳). **انگیزش و هیجان**. تهران: انتشارات سمت.
- دهقان شادکامی، مریم (۱۳۸۷). اثر یادگیری مشارکتی بر انگیزه پیشرفت و عزت نفس در دانش‌آموزان دختر دوره راهنمایی شهر تهران. **پایان نامه کارشناسی ارشد واحد علوم و تحقیقات**.
- ریو، جان مارشال (۱۳۸۷). **انگیزش و هیجان**. ترجمه یحیی سید محمدی. تهران: نشر ویرایش.
- زارع، حسین (۱۳۷۳). بررسی رابطه انگیزش پیشرفت، جنسیت و عزت نفس. **پایان نامه کارشناسی ارشد دانشگاه تربیت معلم تهران**.
- سرمد، زهره؛ بازرگان، عباس و حجازی، الهه (۱۳۸۷). **روش‌های تحقیق در علوم رفتاری**. تهران: انتشارات آگاه.
- سیف، علی اکبر (۱۳۷۶). **روانشناسی پرورشی (روان‌شناسی یادگیری و آموزش)**. تهران: موسسه انتشارات آگاه.
- سیف، علی اکبر (۱۳۸۲). **روان‌شناسی پرورشی**. تهران: انتشارات آگاه.
- شعبانی، حسن (۱۳۸۴). بررسی رابطه باورهای غیرمنطقی و عزت نفس با بهداشت روانی دانش‌آموزان دختر مقطع متوسطه شهرستان اهر. **پایان نامه کارشناسی ارشد واحد علوم و تحقیقات**.
- گشتاسبی، محمود (۱۳۷۵). بررسی رابطه عزت نفس، انگیزش و هوش با پیشرفت تحصیلی در بین دانش‌آموزانی که به دوره پیش دانشگاهی راه یافته‌اند در شهر شیراز. **پایان نامه کارشناسی ارشد دانشگاه علامه طباطبایی**.
- لطف آبادی، حسین (۱۳۸۰). **عواطف و هویت نوجوانان و جوانان**. تهران: سازمان ملی جوانان.
- لطف آبادی، حسین (۱۳۸۳). **روانشناسی رشد (۲) (نوجوانی، جوانی و بزرگسالی)**. تهران: انتشارات سمت.
- مایر، ریچارد ای (۱۳۷۶). **روانشناسی تربیتی (بر اساس رویکرد شناختی)**. ترجمه محمدتقی فراهانی. تهران: جهاد دانشگاهی.
- محمدزاده قاسمی، سمیه (۱۳۸۸). رابطه بین منبع کنترل، اهمال کاری و اضطراب امتحان دانشجویان دانشگاه آزاد واحد تهران مرکز. **پایان نامه کارشناسی ارشد واحد تهران مرکز**.

مسگران، حمید (۱۳۷۸). بررسی رابطه بین انگیزش پیشرفت دانش‌آموزان سال سوم مقطع متوسطه شهرستان کرج و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان. **پایان‌نامه کارشناسی ارشد واحد تهران مرکز**.

مفتاح، سیمین (۱۳۸۱). بررسی رابطه کمرویی و عزت نفس با پیشرفت تحصیلی سال دوم راهنمایی شهر تهران. **پایان‌نامه کارشناسی ارشد دانشگاه تربیت معلم**.

مهدی پور، فاطمه (۱۳۸۵). بررسی رابطه جهت‌گیری مذهبی با بهداشت روانی، منبع کنترل و عزت نفس در دانشجویان منطقه هشت دانشگاه آزاد. **پایان‌نامه کارشناسی ارشد واحد علوم و تحقیقات**.

وافری، اکرم (۱۳۸۴). بررسی رابطه آسیب‌شناسی روانی و اهمال کاری در دانشجویان دانشگاه آزاد. **پایان‌نامه کارشناسی ارشد واحد تهران مرکز**.

یوسفی، رضا (۱۳۷۴). مقایسه عزت نفس در دو گروه دانش‌آموزان موفق و ناموفق دبیرستانی و شیوه‌های بالا بردن عزت نفس در گروه‌های ناموفق. **پایان‌نامه کارشناسی ارشد دانشگاه علامه طباطبایی**.

Effert, B.R., & Ferrari, J.R., (1989). Decisional Procrastination: Examining personality correlates. **Journal of social Behavior & personality**, 4, 151-161.

Ferrari, J.R., (1989). Procrastination as reveng: DO people report using delays as a strategy for vengeance? **Personality and individual differences** 17, 539-544.

Hermans, H.J.M., (1970). A questionnaire measure of achievement motivation, **journal of applied psychology**, 54(4) , pp. 353-363.

Jackson, T., Weiss, E., lundquiat, J., (2005). Does procrastination mediate the Relationship between optimism and subsequent? **Journal of social behavioural personality**, 16.p.

Lay, C., (1986). At last, my **research article on procrastinator Education**, 118(4) pp.529-538.

Solomon, L.J., & Rothbluam, E.B., (1984). Academic procrastination: Frequency and cognitive behavioural correlates. **Journal of counseling psychology** 31, 503-509.

Steel, piers David Gareth, phd (2002). **The measurement process and nature of procrastination**, university of Minnesota.

Tuckman, B.W., (1998). The development and concurrent validity of the procrastination scale. **Educational & psychological Measurement**, 51, 473-480.